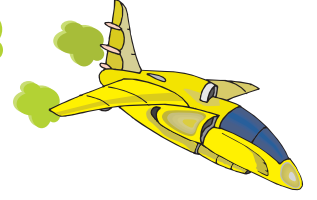

Kaptanın Seyir Defteri

Keşfedildiği 1930 yılından bu yana bir gezegen olarak bilinen Plüton, 24 Ağustos 2006'dan bu yana cüce gezegen olarak kabul ediliyor. Şimdilik bu sınıfa giren gök cisimlerinin sayısı üç: Plüton'la beraber, Eris ve asteroit kuşağının en büyük üyesi olan Ceres. Plüton'un bu gök cisimleriyle birlikte "sınıfta kalmasında", 2003 yılında çekilen fotoğrafların ve 2005'te keşfedilen Eris'in Plüton'dan büyük olmasının da etkisi var.

Plüton, kaya ve buzdan oluşuyor. Cüce gezegenin ayırt edici iki özelliği, önemli ölçüde basık yörüngesi (elips biçiminde) ve tutulum düzlemine göre yaklaşık 17 derece eğik olması. Plüton yörüngesinde dolanırken, bu basıklık nedeniyle Güneş'e uzaklığı 29 ile 49 astronomi birimi arasında değişiyor. Yine aynı nedenle, gezegen zaman zaman Güneş'e Neptün'den daha yakın oluyor. Örneğin Plüton, 1979 ile 1999 yılları arasında 8. gezegendi. Plüton'un yeniden Neptün'den daha yakın bir yörüngeye gelmesi için, yaklaşık 220 yıl beklememiz gerekiyor.

Plüton'un belirgin bir atmosferi yok. Azot, karbon monoksit, metan gibi gazlardan oluşan ve çok ince olan bir gaz katmanına sahip. Güneş'e yaklaştıkça, atmosferin kalınlığı artıyor; tıpkı bir kuyruklu yıldızda olduğu gibi. Ancak, Plüton'un kütleçekimi sıradan bir kuyruklu yıldızinkine kıyaslanmayacak kadar büyük olduğundan, gazlar yüzeyin üzerinde kalıyor. Eğer Plüton Güneş'e daha yakın olsaydı, tıpkı bir kuyruklu yıldızın gibi bir kuyruğu olabilirdi. Ne de olsa, benzer maddelerden yapılmışlar.

Plüton'un bilinen üç uydusu var. Bunlardan Charon, Plüton'a göre çok büyükken, geri kalan ikisi de çok küçük. Charon, Plüton'un uydusu olmanın ötesinde, Plüton-Charon sisteminin bir üyesi olarak düşünülebilir. Charon yakında belki bir uydu değil, bir cüce gezegen olarak kabul edilecek. Çünkü aralarındaki kütle farkı, Güneş Sistemi'nde hiç bir gezegen ya da cüce gezegende olmadığı kadar az. Öyle ki, Charon'un Plüton'un çevresinde dolandığını öne sürmek pek doğru değil. İkisi ortak bir kütle merkezi çevresinde doluyorlar. Gezegenlere baktığımızda, bu ortak kütle merkezi hepsinde gezegenin içinde kalıyor. Plüton ve Charon sistemindeyse, kütle merkezi iki gök cisminin arasında, Plüton'a yakın konumda. Yaygın görüş, bir gök cisminin uydu olabilmesi için, sistemin kütle merkezinin, çevresinde dolandığı gök cisminin içinde yani yüzeyinin altında kalması.

Alp Akoğlu

